

בנין יעקב

פרשת תצוה

אמרים יקרים מפנינים נפלאים
לעודד הלבבות בימים המאירים
להבהיק עיניים ביהלום וספירים

תוכן הענינים

פרשת תצוה

- מעלת לומדי ומחזיקי תורה.....ג
- גודל כח הדיבור וחובת הזהירות מדיבורים אסורים.....ח

טבת תשפ"א

© כל הזכויות שמורות

להערות אפשר לפנות לטל-פקס : 02-999-8201

או למייל : GMAIL.COM@3122131

ניתן להשיג הקונטרס

בירושלים : 053-31-53-661 050-41-75-336

בבית שמש : 052-76-30-720

כמו כן ניתן להשיג את סדרת הקונטרסים

בנין יעקב על המועדים

אלול - תשרי - חנוכה - שובבי"ם - פורים - ד' פרשיות

חודש ניסן - חג הפסח - ספירת העומר - שבועות - בין המצרים

וכן בנין יעקב על התורה: בראשית - שמות

פרשת תצוה

מעלת לומדי ומחזיקי תורה

תלמידי חכמים בנחינת ארון הקודש

בפרשתן (שמות כה י"א) "ועשו ארון עצי שטים אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קמתו, וצפית אתו זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו ועשית עליו זר זהב סביב. הגה ידוע מה דאיתא במדרשים שפרשת הארון רומז על תלמידי החכמים העמלים בתורה, וכן מצינו רבות בספה"ק שהשוו מעלת וכבוד התלמידי חכמים לכבוד התורה הקדושה.

ראה לשונו הזהב של הגה"ק רבי יונתן אייבשיץ זיע"א בספרו יערות דבש (ח"א - דרוש טז) וכה דבריו: והלא תדעו כי כבוד תלמיד חכם וכבוד ארון אלהים הכל אחד כי שם מקור התורה.

וכן בבעל הטורים (פסוק י) השווה את לומדי התורה לארון הקודש, שכתב דלכן כל מידותיו של הארון היו שבורות בחצאי אמות, ללמד שכל מי שלומד תורה צריך לשבר ולהשפיל עצמו. וכבר דרשו חכמינו ז"ל (עירובין נד.) על הפסוק (במדבר כא יח) "ומדבר מתנה" שאם משים אדם עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו, אז תלמודו מתקיים בידו, ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו.

פרנסתם של עמלי התורה אינו תופס מקום בהגיון הגשמי

עוד איתא בספה"ק שכמו שאמרו חכמינו ז"ל לענין הארון (כבא בתרא צט.) דבר זה מסורת בידינו מאבותינו, מקום ארון וכרובים אינו מן המדה, כי הרי ארון שעשה משה, יש לו ריוח עשר אמות לכל רוח ורוח, נמצא שהארון עצמו עמדה בנס למעלה מדרך הטבע, ולא תפס כלל מקום בקודש הקדשים, כמו כן אצל התלמידי חכמים הממיתים עצמם באהלה של תורה, ישנה גם כן בחינה זו, שהקב"ה מזמין כל צרכיהם באופן פלאי של למעלה מדרך הטבע, ופרנסת התלמידי חכמים אינה מן המדה ולא תופסת מקום בהגיון הגשמי.

מחובת בעלי הבתים לספק כל צרכי התלמידי החכמים בהרחבה

עוד מרומז בפרשה זו גודל מעלת תומכי ומחזיקי התורה שמעלתם ושכרם שוה לתלמידי החכמים העוסקים בתורה, וחובה מוטלת על בעלי הבתים והמון העם, להמציא לתלמידי החכמים די מחסורם וכל צרכיהם, כדי שיהיו פנויים לעסוק בתורה ביישוב הדעת ובמנוחה.

וראה מה שכתב בזה הבית הלוי בביאור הכתוב "וצפית אתו זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו" (בפרשתן ד"ה וצפית) דכא הכתוב לרמוז דהארון הקודש הוא מקום שמונח בו התורה, וכן הוא התלמיד חכם הלומד תורה לשמה, ומצוה הוא להחזיקו, ואל יאמר האומר הן די להתלמיד חכם אם אספיק לו צרכי מזונותיו שיהיה לבו פנוי ללמוד אבל מה לו להתלמיד חכם ולכבוד, ולמה לי להרבות בהוצאה עבורו שיהיה מכובד, ולזה בא הרמז 'מבית ומחוץ תצפנו', שיהיה נאה גם מבחוץ דהני שני החזקות צריך לעשות אחד מבית, דהיינו שיהיה לו בביתו מה לאכול, וגם שיהיו נאים בעיני הכריות בלבושם וכדירתם וככל ענייניהם.

ההצלחה של תומכי התורה היא רק בזכות עמלי התורה

ואף שלמראה עיני בשר נראה להבעלי הבתים כאילו הם מחזיקים את התורה ולומדיה, כבר כתב החפץ חיים זי"ע (שם עולם ח"א פי"ז) שההיפך הוא הנכון, כי אדרבא על פי האמת התורה מחזיקה אותו ואת כל המציאות כולה, כי רק על ידי זכות התורה העולם מתקיים, ובלתה לא היה קיום להעולם כלל, כדכתיב (ירמיהו לג כה) "אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתיו". ואף עתה שכבר נברא העולם אילו חס ושלום היה כל העולם במל מתורה אף רגע אחד, תיכף היתה מתבטלת כל הבריאה, וכמו שכתבו הספרים בשם הזוה"ק.

ותומכי התורה הם כדמיון הארון שהיה נושא את נושאו, דגם שם היה כהאי גוונא, שלעיני בשר היה נראה שהכהנים נושאים את הארון, וכן היתה המצוה עליהם, אבל באמת הארון נשא אותם אחרי שהחזיקו את ידם בו, כמו כן המחזיק ביד התלמיד חכם נראה כמחזיקו אבל האמת הוא שהתלמיד חכם מחזיק את התומך, וכל הצלחתו הוא רק בזכות עמלי התורה.

תומכי התורה ולומדיה חלק כחלק יאכלו ושכרם שלם בעוה"ב

אמנם יתירה מכך מצינו שמעלת המחזיקים בידי התלמידי חכמים גדולה ונשגבה עד מאוד, ושכרם בעולם הבא שוה כשכר העמלים בתורה, ומוכיח זאת החפץ חיים (שם) מהפסוק הנאמר בפרשתינו לענין בדי הארון (שמות כה פו) "בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסורו ממנו" אשר כידוע 'בדי הארון' רומזים על תומכי התורה אשר נועדו לשאת בהם את הארון, דהיינו להחזיק בידי התלמידי חכמים שיוכלו לשבת על התורה ועל העבודה באין מפריע. וכה דבריו: ראה את גודל מצות החזקת התורה ממה שצוה השם יתברך בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסורו ממנו, דהיינו אפילו בעת שאין נצרך להם לשאת אותו, כגון לאחר שהושם בבית המקדש, וכתבו הספרים דהוא רמז, כמו לענין הבדים כיון שעל ידם תשאו הארון נתקדשו בקדושתו וזכו עבור זה שיהיו עמו ביחד לנצח אף בעת

שאינן נצרך לנשיאתם, כן נמי לענין מחזיקי התורה כיון שהחזיקו תלמוד חכם בעודם בחייהם יזכו להיות עמו במחיצתו לנצח.

ומעשה נורא הובא בספר אורחות חיים (כתר ראש על הגר"ח מוואלאזין), שכאשר נפטר אחד ממחזיקי הישיבה דוואלאזין, למד הגר"ח כליל שבת משנה אחת לעילוי נשמתו, ונתקשה בביאורה, ונתנמנם, והגיע אליו בחלומו אותו מחזיק תורה שנפטר, וביאר לו את המשנה, וכשנתעורר הגר"ח אמר כמשתאה 'כל כך מהר הולך שם'.

ובספר שמירת הלשון (שער התורה פ"ו) כתב החפץ חיים, שנמצא בספרים הקדושים שהאדם המחזיק לומדי תורה אף על פי שהיה עם הארץ בעולם הזה, זוכה שלעתיד ידע גם הוא את התורה.

מחזיקי התורה מעשיהם מרוצים אף אם עושים שלא לשמה

עוד יש לדייק בלשון הכתוב הנאמר לגבי ציפוי הארון "וצפית אותו זהב מהור" מה שאין כן לגבי הבדים לא הזהירה תורה שיהיה דייקא זהב מהור, בארמזי בזה שהתלמידי חכמים העוסקים בתורה צריכים שתהיה לימודם לשמה בלא פניות וחשבונות עצמיים ח"ו, וזאת מחובתם לעמול להשיג המדריגה הנשגבה של תורה לשמה.

אך לעומת זאת תומכי התורה המחזיקים ומסייעים ללומדי התורה, אף שבוודאי מעולה ויתירה שתהיה כוונתם לשם שמים, מכל מקום גם אם תהיה נתינתם עם פניות וכדומה נקראים תומכי דאורייתא, שהרי סוף כל סוף על ידי תמיכתם החזיקו בידי התלמיד חכם, ובזכותם היתה בידו היכולת לעסוק בתורה ביישוב ומנוחה בלי דאגות פרנסה, ועל כן שכר המחזיק ידי התלמידי חכמים גדול ורב אף אם לא היתה כל כוונתו לשם שמים גרידא, ועל כן אצל הבדים דהיינו מחזיקי התורה לא נאמר בתורה 'זהב מהור' כי גם כשעושה שלא לשמה מרוצה הוא לפניו יתברך.

נתינת הצדקה עולה יפה אפילו כשאינן נותנין לשם שמים

וכמו כן מצינו לענין מצות צדקה שאמרו חכמינו ז"ל (ראש השנה ד.) האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיו בני הרי זה צדיק גמור, וביארו בספה"ק כי אף על פי שאין כוונתו בלתי לה' לברו, הרי סוף כל סוף נהנה העני מהפרוטה והחיה את נפשו. וכן הובא מהבעש"ט זיע"א (פרשת ראה מספר תורי זהב) דכל המצוות שאדם עושה עם פניות, מוטב היה שלא לעשותו כלל, אבל צדקה, אף שאינה מהמובחר כעושה לשמה, מכל מקום עושה מצוה כי סוף כל סוף הרי מחיה נפש האביון. ויהי רצון שנזכה להתדבק בתורה ולתמוך בלומדי התורה, לטוב לנו בזה ובא.

גודל כח הדיבור והובת ההירות מדיבורים אסורים

טעם שאמרה תורה להשים הרימון בין הפעמונים

בתיב (שמות כח לא) "ועשית את מעיל האפוד כליל תכלת" ודרשו חכמינו ז"ל (ערכין מז.) דהמעיל היה מכפר על עון לשון הרע, אמר הקדוש ברוך הוא יבא דבר שבקול ויכפר על מעשה הקול. כי הרי המעיל היו בו פעמון זהב ורימון, והיה קולו נשמע כמאמר הכתוב (שם פסוק לה) "ונשמע קולו בבואו אל הקודש".

ולכאורה יש לדייק דבשלמא הפעמון תפקידו להשמיע קול, אך למה הוצרך להשים את הרימון בין הפעמונים.

ומבאר רבינו החפץ חיים זיע"א (שמירת הלשון ח"ב פט"ז) על פי מה שאמרו חכמינו זכרונום לברכה (חולין פט.) מה אמנותו של אדם בעולם הזה, ישים עצמו כאלם, יכול אף לדברי תורה, תלמוד לומר (תהלים נח ב), "צדק תדברון". נמצא לפי זה, שבכל עת שיש לו לאדם פנאי, לא ישב בטל, אלא ילמד תורה, והלמוד לא יהיה בלחישא אלא ישמיע קולו בבואו אל הקודש^[א]. אמנם בשעה שאינו יכול ללמוד תורה מאיזו סיבה שהיא, ישים עצמו כאלם, שאינו יכול לפתח פיו.

ולבן היה על שולי המעיל סביב פעמון זהב ורימון, פעמון זהב ורימון. פעמון זהב הוא דבר בקול, רומז על למוד התורה, כנזכר לעיל, ובתוך כך הכנים רימון

(א) כדאיתא בערובין (דף נד.) תלמיד אחד היה לרבי אליעזר שהיה שונה בלחש, לאחר שלש שנים שכח תלמודו. אמר ליה שמואל לרב יהודה: שינא, פתח פומיך קרי, פתח פומיך תני, כי היכי דתתקיים בך ותוריך חיי. שנאמר כי חיים הם למצאיהם ולכל בשרו מרפא, אל תקרי למצאיהם אלא למוציאיהם בפה.

ביניהם לרמוז שבזמן שאינו יכול ללמוד, יאחז במדת השתיקה, [כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (אבות פ"א מט"ז), אמר ר' שמעון בן גמליאל, כל ימי גדלתי בין החכמים, ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה], ולזה רומז הרמון שאצל הפעמון, היינו שישים עצמו כרמון הזה שאין נשמע ממנו שום קול.

השומר פיו ולשונו מובטח לו שתתקבל תפילתו

ומוסיף החפץ חיים ואומר, שאם מתנהג האדם באופן זה, הבטיחה לנו התורה, "ונשמע קולו בכאו אל הקודש", היינו שתתקבל למעלה קול תפלתו ותורתו. מה שאין כן אם אינו שומר את כח דבורו ומערב בדבורו לשון הרע ורכילות וכדומה, אז מממאין הדבורים האסורים את דברי הקדושה שלו, ולא יתקבלו למעלה [ב].

(ב) וראה עוד דברים חוצבים להבה שהביא בזה מרן החפץ חיים (שמה"ל ח"א שער הזכירה פ"ו): וזה לשון האלשיך הקדוש על הפסוק (שמות כה לה), "והיה על אהרן לשרת ונשמע קולו בבואו אל הקדש" והוא, כי המנבל פיו בחלאת טומאת נבלות הפה שקין ישקין פיו ולשונו, ותעב יתעבם, כי עשאים בסיס לדבר האסור ואיככה יוכל לדבר לפני מלך מלכי המלכים בפה דובר נבלה ולא יקצוף על קולו לאמר מי זה נבזה ערב אל לבו לעמוד לפני לבקש רצון על עונותיו בניבו נבזה בכלי מכוער מוקצה מחמת מיאוס חלאת טומאת נבלתו כדבר אחת הנבלות. והן לו היית עבד מלך הארץ, האם עמדת לפניו לשרתו על שולחנו בכלים מכלים צואים, הלא תכלם, וגם הוא ברעש גדול מלאך רשע יצוה לך להמיתך בחרב.

ועתה שא נא קל וחומר ומה אם למלך הכושי חרש את חרשי אדמה להבל דמה תחייב את ראשך בשרת אותו בכלי בלתי טהור, ומה גם עתה אתה יתוש נטוש כי תערב אל לבך להתהדר לפני מי שאמר והיה העולם אשר לגדולתו מי מקדושים עליונים ותחתונים בשפה ברורה ובנעימה קדושה יהיה כדאי לעמוד לפניו ולדבר אליו, קל וחומר בן בנו של קל וחומר כי יקריב איש והוא בן בליעל מדבר אליו בטומאת שפתים, כי פיד שלחת ברעת נבלות הפה ותמאס, ומאין ולאין שמת לבך לדבר אליו ולומר לפניו הללויה בפה דובר נבלה. ואוי לה לאותה בושה כי תבא בית ה' ולא נמנעת מהביא עביט מי רגלים במקדש מפני הכבוד השוכן שם. ואנה תוליך את חרפתך, כי תהפך כלי שרת העומד לשרת בו את קונך לאחד מן הביבין. והלא על הפה שאדם שח בו שיחת חולין בושנו מאד להלל בו את ה',

ועל דרך זה פירשו בספה"ק (בפרשת ממות) ביאור הכתוב (במדבר ל ג) "לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה", שעל ידי שהאדם שומר פיו ולשונו שלא יעשה דיבריו חולין, על ידי זה זוכה שכל היוצא מפיו כן יעשה הקב"ה. על דרך הכתוב (איוב כב כח) "ותגזר אומר ויקם לך", ואמרו חכמינו ז"ל (עי' תענית כג. זוהר א מה:): שצדיק גוזר והקב"ה מקיים.

ובן כתב בשפת אמת (תרל"ד ממות ד"ה לא יחל): שכפי מה שהאדם שומר פיו כן זוכה שכל היוצא מפיו יעשה שיועיל לו הקבלה והתפלה בפיו שיהיה כן.

המתיישב בדעתו קודם שמוציא דיברו נקרא 'אדם'

ורמזו נפלא על גודל חיוב הזהירות והשמירה על כח הדיבור, מובא מהרה"ק היהודי הקדוש מפרשיסחא זיע"א, שמבאר הא דאמרו חז"ל (תמיד פרק א משנה א) 'מצאו נעול בידוע שיש שם אדם, פתוח בידוע שאין שם אדם'. בהקדם מה שידוע שבכח הדיבור נבדל האדם מן הבהמות והחיות (עיין חגיגה טז. וראשית חכמה שער הקדושה יא לח). והרמז כאן: מצאו נעול - כאשר פה האדם סגור ומסוגר מלדבר דברים במלים ומכל שכן דברים האסורים, בידוע שיש שם אדם - אות היא שהוא במדריגת "אדם", אך מצאו פתוח - כאשר ח"ו אינו שומר פיו ולשונו,

כמאמר האומר מי יתן והיו לי שתי פיות אחת לדבר בו צרכי ביתי ואחת לדבר בו עם קוני (ירושלמי ברכות א ב), ומה גם עתה אשר בפה טמא יערוך לפניו יתברך לבקש רצון. כי איך יהיו לרצון אמרי פיו אם הסניגור הוא הקטיגור ובדברך בו יהיה לך למזכיר עון. והלא אמרו רבותינו ז"ל (עי' זוהר מצורע נה א) על פסוק (תהלים קה יט) עד עת בא דברו אמרת ה' צרפתהו, כי למען הביא ה' הטוב על יוסף צוה להביא כל דברי יוסף אשר דבר בפיו אם טוב ואם רע וצרפתהו יתברך וימצא כי טוב היה ויצלח למלוכה. הנה הורו ז"ל כי כאשר ניב לשון האיש משרת לו לטוב ולא חטא בו אז יהיו לרצון אמרי פיו בכל עת אשר יבא אל המלך הקדוש לבקש מלפניו. והן זאת תרמוזו תורתנו באמור והיה על אהרן וכו', לומר כי כאשר הדבור שהוא נמשל אל המעיל שנדברנו בו יהיו על אהרן לשרת שהוא לשרת בו את ה' ולא למה שהוא הפכו, אז ונשמע קולו בתפלתו בבואו אל הקדש לדבר אתו יתברך. מה שאין כן אם יתהפך חלילה.

ונותן ללשונו דרור, בידוע שאין שם אדם - אות היא שאינו במדרגת אדם, אלא "נמשל כבהמות נדמו" (תהלים מט, יג).

וזהו שאמר הכתוב (שמות כה לב) "שפה יהיה לפיו סביב מעשה ארג". שיעשה אדם מנעול ושפה לפיו להיות נוהר מדיבורים אסורים. ובחפץ חיים (שם) רמז בזה דהיינו שיצייר האדם בנפשו, כאלו יש עוד על פיו מכחויץ מעשה אורג, שנארגו השפתים זו לזו, כדי שלא יוכל לפתחם. אמנם 'בבואו אל הקודש' דהיינו כאשר בא האדם לעסוק במילי דשמיא ובעסק התורה, אז צריך שיהיה 'נשמע קולו' ויפתח פיו לעסוק בתורה בהרמת קול כמאמר הכתוב "צדק תדברון".

החוסם פיו זוכה למידת השמחה ולכפרת עוונות

ומה מאוד הפליגו הקדמונים בגודל מעלת השומר פיו ולשונו, ראה בזה באגרת הגר"א שכתב: 'ועד יום מותו צריך האדם להתיסר ולא בתעניות וסיגופים, רק ברסן פיו ותאותו וזוהי התשובה וזהו כל פרי העולם הבא וכו', וזהו יותר מכל התעניות והסיגופים שבעולם' וכל רגע שאדם חוסם פיו זוכה בשבילו לאור הגנוז שאין מלאך ובריה יכולים לשער'.

ובשם הרה"ק הרבי ר"א מליזענסק זיע"א מובא לפרש הכתוב (משלי טו, כג) "שמחה לאיש במענה פיו" פירוש כשאדם מענה ומסגף את פיו מלדבר דברים ללא צורך, יזכה לשמחה.

מעיל תכלת כדי שיקח מוסר מהים לשמור דלתי פיו ולשונו

ורמז נפלא מצינו בכלי יקר (בפרשתן ד"ה ועשית) שכתב לבאר מדוע דייקא המעיל מכפר על לשון הרע, וכה דבריו: לפי שהמעיל מכפר על לשון הרע על כן היה כולו תכלת, כי תכלת דומה לים ועל ידי התכלת יסתכל בים וממנו יראה וכן יעשה, כי בים נאמר (איוב לח י - יא) "ואשבור עליו חוקי ואשים בריח ודלתים, ואומר עד פה תבוא ולא תוסיף" וגו'. וכך נתן הקדוש ברוך הוא אל הלשון חומה

ובריה כמו שאמרו חכמינו ז"ל (ערכין טו:) ולא עוד אלא שהקפתי לך שתי חומות אחת של עצם ואחת של בשר ומה יתן ומה יוסיף לך שמירה לשון רמיה, כי יצא לחוץ ידבר ישלח חץ שחוט לשונו לכל ארבע רוחות העולם ויעבור בריה ודלתים.

והיה מן הראוי שילמד האדם מן הים אשר אינו עובר דלתים ובריה ואינו פורץ גדרו, וזהו טעם התכלת שדומה לים כי בהסתכלו בתכלת יהיה נזכר אל הים שדומה לו בצבע וממילא יתבונן אז כמעשה הים וממנו יראה וכן יעשה.

יתבונן שחטא הלשון עולה עד כנגד כסא הכבוד

וטעם נוסף איתא בחפץ חיים (שם) לכאר מאי טעמא היה המעיל דייקא בצבע תכלת, על פי מה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה לגבי מצות ציצית (מנחות פמ.), שנצטוינו בפתיל תכלת, שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לכסא הכבוד. והינו שעל ידם יזכר שיבוא לדין לפני כסא הכבוד, כן הוא גם בזה, כי איתא בתנא דבי אליהו, שהלשון הרע שהוא מספר, הוא עולה עד כנגד כסא הכבוד, שנאמר (תהלים עג ט), "שתו בשמים פיהם, ולשונם תהלך בארץ". ועל ידי שהוא לבוש תכלת, יזכר ויתבונן איה דבריו עולים וישמר מזה.

והשי"ת יהא בעזרנו לשמור לשוננו מכל דיבור רע, ונזכה לקדש את פינו ולהשמיע קולינו בבואנו אל הקודש בעסק התורה הק'.
